
Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets betänkande 2017:1

Kyrkomötets arbetsformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Kyrkorättsutskottet skrivelsen (PSkr 2017:1) från kyrkomötets presidium rörande kyrkomötets arbetsformer.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska anta en Särskild arbetsordning för kyrkomötet, i syfte att göra det möjligt att genomföra tematiska kyrkomöten. Vid ett tematiskt kyrkomöte ska det finnas vissa begränsningar i motionsrätten

Vidare föreslår utskottet förändringar i utskottsorganisationen, både vad gäller utskottens namn och beredningsområden. Det bildas nya utskott, Samhälls- och kulturutskottet och Förvaltarskapsutskottet. Nuvarande Ekonomi- och egendomsutskottet och Budgetutskottet slås samman till ett nytt Ekonomiutskott. Ett nytt granskningsorgan, Kyrkorättsnämnden, bildas samtidigt som det nuvarande Kyrkorättsutskottet försvinner.

Förslagen i betänkandet innebär att bestämmelsen om Läronämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen tas bort. Kyrkostyrelsens redovisning av hur styrelsen har tagit om hand ärenden från kyrkomötet ska ske i en separat skrivelse.

I betänkandet finns också en barnkonsekvensanalys av de lämnade förslagen.

De nya bestämmelserna föreslås träda ikraft den 1 januari 2018, med undantag av de bestämmelser som avser Kyrkorättsnämnden. Dessa föreslås träda ikraft omedelbart.

Till betänkandet finns två reservationer och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Motionens förslag	3
Yttranden från andra utskott	3
Bakgrund	3
Motionen	6
Utskottets överväganden	8
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	14
Bilaga 2 Utskottets förslag till Särskild arbetsordning för kyrkomötet	21
Bilaga 3 Organisationsutskottets yttrande 2017:1y	22
Bilaga 4 Ekonomi- och egendomsutskottets yttrande 2017:1y	23
Bilaga 5 Kyrkolivsutskottets yttrande 2017:1y	24
Bilaga 6 Budgetutskottets yttrande 2017:1y	25

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kr 2017:1

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:81.
2. Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag till ändringar i kyrkoordningen och att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018.
3. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt *bilaga 1*.
4. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till Särskild arbetsordning för kyrkomötet enligt *bilaga 2*.
5. Kyrkomötet beslutar att 2019 genomföra ett tematiskt kyrkomöte i enlighet med Särskild arbetsordning för kyrkomötet.
6. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att utvärdera de arbetsformer som regleras i Särskild arbetsordning för kyrkomötet. Utvärderingen ska överlämnas till kyrkomötet 2020 och innehålla förslag om huruvida 2021 års kyrkomöte ska genomföras i enlighet med Särskild arbetsordning för kyrkomötet.
7. Kyrkomötet beslutar att informera kyrkostyrelsen om vad utskottet har anfört avseende tidpunkt för överlämnande av skrivelserna om Verksamhet och ekonomi, Årsredovisning och kyrkostyrelsens redovisning om hur styrelsen har tagit om hand kyrkomötets ärenden.

Skrivelsens förslag

Presidiets skrivelse 2017:1, Kyrkomötets arbetsformer

1. Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag till ändringar i kyrkoordningen.
2. Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet.

Motionens förslag

Motion 2017:81 av Hans-Olof Andrén m.fl., 30 ledamöter i utskotten

Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag i PSkr 2017:1 till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet, med de ändringar av förslaget som föranleds av bifall till reservationen av Carina Etander Rimborg, i enlighet med bilagan till motionen.

Yttranden från andra utskott

Organisationsutskottet, Ekonomi- och egendomsutskottet, Kyrkolivsutskottet och Budgetutskottet har yttrat sig över skrivelsen (PSkr 2017:1) i yttrandena O 2017:1y, EE 2017:1y, KI 2017:1y och B 2017:1y, *bilaga 3–6*.

Bakgrund

Kyrkomötets presidium har under mandatperioden tagit initiativ till en utredning om kyrkomötets arbetsformer med syftet att stärka effektivitet och delaktighet i kyrkomötets arbete. I ett beslut den 4 februari 2016 fastställde presidiet direktiv för utredningen. Presidiet pekade ut fyra områden som närmare behövde belysas. Dessa var utskottsindelningen, arbetsformerna i utskott och plenum, motionsinstitutet och behovet av att främja långsiktig, principiell och tematisk debatt.

I skrivelsen föreslår presidiet ett antal ändringar i kyrkomötets arbetsformer och som en konsekvens av detta en ändring i kyrkoordningen och flera ändringar i arbetsordningen.

Ett av förslagen innebär att andra och fjärde sammanträdena i mandatperioden ska genomföras som tematiska kyrkomöten, medan första och tredje sammanträdet ska genomföras i allt väsentligt på samma sätt som nu. I samband med de tematiska kyrkomötena ska det införas vissa begränsningar i motionsrätten. Vid övriga kyrkomöten ska motionsrätten vara oförändrat fri.

Vidare föreslås vissa ändringar i utskottsindelningen. Ett nytt Ekonomiutskott ska bildas i stället för de nuvarande Budgetutskottet och Ekonomi- och egendomsutskottet. Kyrkolivsutskottet ska finnas kvar men beredningsansvaret delas upp genom att ett nytt Samhälls- och kulturutskott bildas. Det ska bildas ett nytt utskott som får namnet Hållbarhetsutskottet. Kyrkorättsutskottet ska upphöra och den kyrkorättsliga granskningen föras över till en nybildad Kyrkorättsnämnd.

Revisorerna ska få rätt att yttra sig vid plenarsammanträdena i frågor som rör kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen. Det ska inte längre finnas en bestämmelse i kyrkomötets arbetsordning om Läronämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen. Presidiet menar att kyrkostyrelsen ska återgå till en tidigare ordning och i en separat skrivelse redovisa hur man har tagit om hand uppdragen från kyrkomötet.

Utredningen lämnade den 31 januari 2017 sina förslag. Dessa redovisas närmare under de olika avsnitten i presidiets skrivelse (PSkr 2017:1). Betänkandet har remissbehandlats.

Reglering av kyrkomötet i kyrkoordningen

Till 1999 års kyrkomöte överlämnade Svenska kyrkans centralstyrelse skrivelsen *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* (CsSkr 1999:3) En av de frågor som behandlades i den var frågan om kyrkoordningens reglering av kyrkomötet. I den delen av skrivelsen behandlades bl.a. frågan om allmänkyrklig debatt och frågestund. (sidorna 2–151). Båda dessa inslag i kyrkomötets arbete hade då funnits sedan 1989. Centralstyrelsen sade sig ha noterat att det hade varit svårt att finna en bra form för den allmänna kyrkliga debatten. Frågor som sedan skulle behandlas som ett beslutsärende hade inte så sällan tagits upp också i denna debatt. Likaså menade man att det hade förekommit dubbleringar mellan den allmänna kyrkliga debatten och frågestunden. Mot bakgrund av detta instämde Centralstyrelsen i den tidigare utredningens förslag att de båda skulle föras samman till en frågedebatt. Man menade att en bestämmelse om detta borde införas i arbetsordningen och inte i kyrkoordningen. Skrivelsen behandlades av andra kyrkolagsutskottet i ett betänkande (2 KL 1999:1).

Arbetsordning för kyrkomötet

Till 1999 års kyrkomöte överlämnade Centralstyrelsen också en skrivelse med förslag till arbetsordning för kyrkomötet. (CsSkr 1999:4) I förslaget till arbetsordning (4 kap. 1–2 §§) lämnades förslag om ärendenas beredning. Det skulle finnas sju fasta utskott. Varje utskott skulle ha 15 ordinarie ledamöter och lika många ersättare. I detta kapitel beskrevs också utskotten och deras beredningsområden.

I den föreslagna arbetsordningens 6 kap. redovisades förslag om inrättandet av en frågedebatt. Enligt 1 § skulle denna hållas under andra sessionen innan kyrkomötet fattade beslut i något ärende som hade beretts av ett utskott.

I sitt betänkande (2KL 1999:2) behandlade andra kyrkolagsutskottet frågan om utskottsindelning i kyrkomötet. Med utgångspunkten att åstadkomma en jämn ärendefördelning mellan utskotten föreslog utskottet att det skulle inrättas åtta utskott.

I förslaget till arbetsordning reglerades bl.a. frågor om sammanträden i plenum, ärendenas väckande och beredning samt ärendenas avgörande. Liksom Centralstyrelsen föreslog utskottet att varje utskott skulle ha femton ledamöter och lika många ersättare, dock utan att särskilt kommentera frågan i sina överväganden. Kyrkomötets beslut om Arbetsordning för kyrkomötet, meddelades den 11 juni 1999. Arbetsordningen trädde i kraft den 1 januari 2000.

Tidigare skrivelser från kyrkomötets presidium om kyrkomötets arbetsformer

Kyrkomötet beslöt 2009, med anledning av en motion (motion 2009:02, Kr 2009:3), att uppdra åt kyrkomötets presidium att se över kyrkomötets arbetsformer. I uppdraget ingick att särskilt beakta motionens intentioner och förslag.

Presidiet återkom till 2011 års kyrkomöte med en redogörelse. I denna sade sig presidiet ha noterat att ledamöterna tenderade att lämna fler motioner inom vissa ämnesområden än inom andra. Detta ledde då till att det blev skillnader i hur många motioner respektive utskott fick hänvisade till sig. För att i någon mån komma tillrätta med detta föreslog kyrkomötets presidium att det skulle införas en bestämmelse i kyrkomötets arbetsordning som gjorde det möjligt för kyrkomötet att göra avsteg från den huvudsakliga fördelningsprincipen.

Presidiet tog i sin redogörelse också upp frågan om förenklad motionsbehandling. I skrivelsen (KsSkr 2009:5) hade kyrkostyrelsen inte velat föreslå någon inskränkning i motionsrätten, men samtidigt sagt att en ordning med förenklad motionsbehandling borde kunna prövas. Detta hade dock inte föranlett någon ändring i kyrkomötets arbetsordning. I redogörelsen sade presidiet att det alltjämt var dess mening att en begränsning av den fria motionsrätten inte borde införas. Däremot menade man att det borde införas en bestämmelse i kyrkomötets arbetsordning som tydliggjorde möjligheten av en förenklad motionsbehandling. Denna borde vara begränsad till att avse likartade motioner som väckts inom samma mandatperiod och som har avslagits av kyrkomötet.

Vidare tog presidiet upp frågan om den frågedebatt som enligt den gällande arbetsordningen skulle hållas innan kyrkomötet fattade beslut i något ärende som hade beretts av ett utskott. Presidiet konstaterade att synpunkter kommit från överläggningar med företrädarna för nomineringsgrupperna att frågedebatten borde förändras eller tas bort. Presidiet sade sig dela uppfattningen och föreslog därför att frågedebatten skulle avskaffas och att det i stället skulle införas en debatt av tematisk karaktär. En sådan debatt skulle hållas då det ansågs vara motiverat och det skulle därför inte regleras hur ofta en sådan debatt skulle hållas eller när under kyrkomötets sessioner den skulle hållas.

I sitt betänkande (Kr 2011:1) instämde Kyrkorättsutskottet huvudsakligen i presidiets bedömning men menade att det skulle vara det berörda utskottet som bestämde hurvida ordningen med förenklad motionsbehandling skulle tillämpas eller inte. Kyrkorättsutskottet föreslog att kyrkomötet skulle bifalla presidiets förslag. Kyrkomötet beslutade i enlighet med de förslag som utskottet hade framfört.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlade Kyrkorättsutskottet några motioner som rörde kyrkomötets arbetsformer. I en av dessa (motion 2013:90) föreslogs att ordningen med en allmänkyrklig debatt och frågedebatt skulle införas i arbetsordningen. I sitt betänkande (Kr 2013:2) sade utskottet att de fann att den ordning som hade införts genom beslut vid 2011 års kyrkomöte var tillfredsställande och att förslaget därför borde avslås.

I sitt betänkande framförde utskottet också egna förslag, dels beträffande hur ledamöterna från utlandsförsamlingarna skulle placeras i plenisalen, dels beträffande hänvisning till utskott av ärenden som rör kyrkoordningens fjortonde avdelning.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag,

Motionen

I motionen föreslås att den nuvarande ordningen med 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare i utskotten ska ta bort. I stället ska det i utskotten finnas 30 ordinarie ledamöter.

Tidigare reglering av kyrkomöten och utskottsorganisation

Frågan om utskotten och deras storlek behandlades i ett betänkande, daterat den 22 mars 1946, med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte. Där framgår det att det enligt den då gällande arbetsordningen i varje kyrkomöte skulle finnas tre ständiga utskott, ett kyrkolagsutskott med tio ledamöter, ett expeditionsutskott bestående av sex ledamöter och ett ekonomiutskott också bestående av sex ledamöter. Vid behandling av kyrkliga böcker skulle det finnas ett beredningsutskott bestående av ärkebiskopen eller kyrkomötets vice ordförande som självskriven ordförande samt tio valda ledamöter.

Det förslag som lämnades innebar att beredningsutskottet skulle bli ett av de fasta utskotten. Antalet ledamöter skulle också öka så att det i kyrkolagsutskottet och beredningsutskottet skulle finnas 14 ledamöter och i expeditionsutskottet och ekonomiutskottet sju ledamöter. I varje utskott skulle det också fortsättningsvis väljas suppleanter som i antal motsvarade de valda ordinarie ledamöterna.

Kyrkomötet skulle också kunna tillsätta ett särskilt utskott för sådana frågor som annars tillhörde kyrkolagsutskottets eller beredningsutskottets behandling. För varje utskott skulle det också i dessa fall väljas ett lika stort antal suppleanter som, efter erhållet röstetal, skulle inträda när ordinarie ledamot var förhindrad. I alla utskott skulle det bland valda ledamöter ingå såväl präster som lekmän så att de förras antal förhöll sig till de senares som tre till fyra.

Senare regleringar beträffande kyrkomötet

Före kyrkomötesreformen 1982 skulle kyrkomötet sammanträda vart femte år. Ärendena skulle beredas i särskilda utskott, tillsatta av kyrkomötet.

I den utredning (SOU 1981:14) som föregick reformen sades att kyrkomötet själv skulle kunna besluta om huruvida ärendena skulle beredas i utskott eller på annat sätt. Kyrkomötet skulle också själv besluta om antalet ledamöter, men utredningen sade sig förutse att det skulle komma handla om ett förhållandevis litet antal ledamöter, exempelvis sju personer, i varje utskott.

I lagen (1982:943) om kyrkomötet stadgades att ärenden som riksdagen eller regeringen överlämnade till kyrkomötet före avgörandet skulle beredas i Svenska kyrkans centralstyrelse eller i utskott (30 §). Vidare skulle kyrkomötet inom sig för varje valperiod tillsätta ett särskilt beredningsutskott för prövning av vissa särskilda frågor, men kyrkomötet kunde också inom sig tillsätta ytterligare utskott för beredning av ärenden som skulle behandlas av kyrkomötet. Sådana utskott fick inte tillsättas för längre tid än kyrkomötets valperiod. Kyrkomötet skulle välja ledamöter i utskott till det antal som kyrkomötet bestämde. För ledamöterna skulle det väljas lika många ersättare. (31 §). Denna reglering infördes sedan i kyrkolagen (1992:300).

Som nämnts ovan föreslog Centralstyrelsen i skrivelsen om arbetsordning för kyrkomötet (CsSkr 1999:4) att det även fortsättningsvis skulle finnas 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare i varje utskott.

Den Norske kirke och den Evangelisk Lutherska kyrkan i Finland

Den Norske Kirke

Kyrkomötet i Den Norske Kirke har 116 ledamöter och samlas till ett årligt möte som varar sex dagar. Kyrkomötet består av ledamöterna i de elva stiftsstyrelserna (bispedømmerådene).

I arbetsordningen 3–5 § ägs följande om utskott och utskottsval.

I det første møte i perioden velges for fire år medlemmer av protokollkomité, valgkomité og Kirkemøtets øvrige komiteer.

Blant Kirkemøtets medlemmer velges tre medlemmer til protokollkomiteen og fem medlemmer til valgkomiteen, alle med personlige varamedlemmer.

Detta torde innebära att det väljs ledamöter i alla utskott, men enbart ersättare i Protokollkommittén och Valkommittén. Kyrkomötet har sex utskott (kommittéer) enbart benämnda som kommitté A–F, med omkring 20 ledamöter, vardera.

Finland

Kyrkomötet består av 96 ombud och biskoparna. Kyrkomötet samlas i Åbo två gånger per år. I maj och november, med session som varar 4–5 dagar vid varje tillfälle. Mandatperioden är fyra år. Det finns sju utskott som behandlar sakområden, Handboksutskottet, Konstitutionsutskottet, Lagutskottet, Förvaltningsutskottet, Ekonomiutskottet, Framtidsutskottet och Allmänna utskottet. Därutöver finns Kansliutskottet, Expeditionsutskottet och Elektorerna.

Antalet ledamöter i utskotten varierar något. Handboksutskottet har elva ledamöter (inkl. ordf.), medan Konstitutionsutskottet har 18 ledamöter (inkl. ordf.). I Lagutskottet finns 17 ledamöter (inkl. ordf.) och i Förvaltningsutskottet 16 ledamöter (inkl. ordf.). Av kyrkomötets hemsida framgår inte att det väljs några ersättare till utskotten.

Riksdagen

Enligt 4 kap. 3 § regeringsformen väljer riksdagen inom sig utskott, däribland ett konstitutionsutskott och ett finansutskott, enligt bestämmelser i riksdagsordningen (2014:801; RO). Enligt 7 kap. 2 § RO ska riksdagen för varje valperiod inom sig välja ett konstitutionsutskott, ett finansutskott och ett skatteutskott samt så många övriga utskott som behövs för riksdagsarbetet. Valet gäller till valperiodens slut. Riksdagen kan även under valperioden välja utskott för längst den tid som återstår av valperioden. I tilläggsbestämmelse 7.2.1 anges sedan de 15 utskott som ska väljas. Vidare ska riksdagen för varje valperiod inom sig välja en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden) för samråd enligt 10 kap. 10 § regeringsformen (se 7 kap. 3 § RO).

Utskotten och EU-nämnden ska bestå av ett udda antal ledamöter, lägst 15 (se 7 kap. 4 § RO). Härigenom kan i normalfallet lika röstetal undvikas. Antalet ledamöter i utskotten och i EU-nämnden fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen (se tilläggsbestämmelse 7.4.1). I dagsläget är det 17 ledamöter i varje utskott i riksdagen. Sammansättningen på ledamöterna i utskottet speglar fördelningen i riksdagen. Direkt efter ett val bestämmer riksdagen, på förslag från partierna, vilka ledamöter som ska sitta i utskotten.

I riksdagens utskott finns också ersättare. Så har t.ex. arbetsmarknadsutskottet 29 och civilutskottet 24 ersättare.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:81.
2. Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag till ändringar i kyrkoordningen och att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018.
3. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt *bilaga 1*.
4. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till Särskild arbetsordning för kyrkomötet enligt *bilaga 2*.
5. Kyrkomötet beslutar att 2019 genomföra ett tematiskt kyrkomöte i enlighet med Särskild arbetsordning för kyrkomötet.
6. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att utvärdera de arbetsformer som regleras i Särskild arbetsordning för kyrkomötet. Utvärderingen ska överlämnas till kyrkomötet 2020 och innehålla förslag om huruvida 2021 års kyrkomöte ska genomföras i enlighet med Särskild arbetsordning för kyrkomötet.
7. Kyrkomötet beslutar att informera kyrkostyrelsen om vad utskottet har anfört avseende tidpunkt för överlämnande av skrivelserna om Verksamhet och ekonomi, Årsredovisning och kyrkostyrelsens redovisning om hur styrelsen har tagit om hand kyrkomötets ärenden.

I det följande redovisar Kyrkorättsutskottet de bedömningar och överväganden som utskottet i sin beredning av presidieskrivelsen (PSkr 2017:1) har gjort. Redovisningen sker genom en uppdelning i de olika moment som presidiet har delat upp sin skrivelse i.

Inledningsvis vill utskottet framhålla det som har varit en grundläggande utgångspunkt i arbetet med skrivelsen. Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. De förändringar som sker när det gäller kyrkomötet och dess arbetsformer måste vara av sådan art att de säkerställer att kyrkomötets identitet och legitimitet inte på något sätt kan ifrågasättas. Det är utskottets mening att de förslag som nu läggs fram uppfyller de kraven.

Tematiska kyrkomöten

Utskottet välkomnar att presidiet i sin skrivelse lämnar förslag om tematiska kyrkomöten. Förslaget förtjänar att behandlas på ett positivt och konstruktivt sätt.

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det är av betydelse att ett tematiskt upplagt kyrkomötessammanträde utformas på ett sätt som medför att det integreras i kyrkomötets sammanträdescykel över en mandatperiod. Sker inte detta kan det bli något som läggs till utöver det reguljära kyrkomötesarbetet. Utskottet ser att det kan finnas en risk för detta.

Likväl menar utskottet att det finns goda skäl att införa en ordning med tematiska kyrkomöten. Detta kan då, enligt utskottets uppfattning, utformas så att det andra året i den kommande mandatperioden blir ett tematiskt kyrkomöte. För det fall det pågår ett arbete med en strategisk plan, bör denna utgöra tema för detta års kyrkomötessammanträden.

Det är utskottets mening att förslaget om tematiska kyrkomöten är en så genomgripande förändring att det finns skäl att efter det första genomförda tematiska kyrkomötet utvärdera arbetsformen. Om denna utvärdering ger ett positivt utfall, bör också det fjärde året i mandatperioden utformas som ett tematiskt kyrkomöte.

För att möjliggöra detta föreslår Kyrkorättsutskottet en särskild arbetsordning för kyrkomötet. Den innehåller kompletterande bestämmelser om tematiska kyrkomötes-sammanträden. I denna särskilda arbetsordning regleras att den ska tillämpas vid 2019 års kyrkomöte och att det sedan ska ske en utvärdering som överlämnas till 2020 års kyrkomöte. Då kan beslut tas om huruvida också 2021 års kyrkomöte ska genomföras enligt den särskilda arbetsordningen.

Utskottsindelningen i kyrkomötet

Antalet utskott och deras benämning

Utskottet delar presidiets uppfattning att antalet utskott ska vara oförändrat och menar att det också finns goda skäl för att behålla den hittillsvarande uppdelningen i olika sakområden. På det sättet möjliggörs att utskotten åtminstone i viss mån specialiserar sig på det sakområde som utskottet enligt kyrkomötets arbetsordning ska bereda.

Presidiets och även utskottets förslag innebär att ett nytt utskott, kallat Samhälls- och kulturutskottet bildas och att det nuvarande Budgetutskottet och det nuvarande Ekonomi- och egendomsutskottet upphör och ersätts med det nya Ekonomiutskottet. Det nuvarande Kyrkorättsutskottet försvinner. Den kyrkorättsliga granskningen föreslås ske på annat sätt. Utskottet återkommer till det nedan. Genom dessa förändringar kommer det också i fortsättningen att finnas åtta utskott.

I de flesta fall delar utskottet presidiets uppfattning när det gäller utskottens namn. Beträffande det föreslagna Hållbarhetsutskottet har emellertid utskottet en annan uppfattning. Utskottet delar den tveksamhet som presidiet ger uttryck för när det gäller det av utredningsgruppen föreslagna namnet Framtidsutskottet och delar presidiets bevekelsegrunder för detta. Emellertid finner utskottet att inte heller Hållbarhetsutskottet är ett bra namn. Förvisso är hållbarhet ett begrepp som används i många sammanhang och utskottet har inte några invändningar mot begreppet i sig. Dock menar utskottet att det i Svenska kyrkans sammanhang och ur ett teologiskt perspektiv kan finnas starkare skäl att framhålla förvaltarskapet. En ansvarsfull förvaltning är ett för kyrkan centralt begrepp. Mot bakgrund av detta bör utskottet i fråga få namnet Förvaltarskapsutskottet. Detta blir därmed Kyrkorättsutskottets förslag.

Utskottens beredningsområden

Utskottet instämmer i presidiets förslag angående uppdelningen av ärenden när det gäller Kyrkolivsutskottet och Samhälls- och kulturutskottet, liksom till en del när det gäller det nya Ekonomiutskottet.

Inför sina överväganden angående utskottens beredningsområden har utskottet tagit del av de yttranden som finns fogade till detta betänkande. Såväl Ekonomi- och egendomsutskottet som Budgetutskottet framhåller att frågor som rör prästlönetillgångarna väsentligen bör beredas av det nya Ekonomiutskottet, men sådana frågor som har ekologiska eller klimatmässiga aspekter kan beredas av det utskott som med Kyrkorättsutskottets benämning föreslås kallas Förvaltarskapsutskottet. Kyrkorättsutskottet delar denna bedömning och det blir alltså utskottets förslag. Det är också utskottets uppfattning att frågor som rör den kyrkoantikvariska ersättningen ska beredas av Ekonomiutskottet.

Den kyrkorättsliga granskningen

I och med att Kyrkorättsutskottet föreslås upphöra, måste den kyrkorättsliga granskningen ske på annat sätt. Presidiet föreslår att ett granskningsorgan, kallat Kyrkorättsnämnden, ska inrättas. Utskottet instämmer i detta och gör förslaget till sitt.

Dock har utskottet en annan uppfattning när det gäller sammansättningen av denna nämnd. Utskottet vill, i förhållande till presidiets förslag, förstärka de förtroendevaldas roll och föreslår därför att Kyrkorättsnämnden ska ha nio ledamöter, varav fem ska vara förtroendevalda och tre vara jurister. Därtill ska en biskop vara ledamot i nämnden. Juristerna bör inte vara anställda på Svenska kyrkans nationella nivå. Kyrkorättsnämnden ska vara beslutsför bara om tre förtroendevalda och två jurister är närvarande.

Ledamöter och ersättare i utskotten

Utskottet har vidare övervägt förslaget i den reservation som är fogad till presidiets betänkande och den till denna reservation kopplade motionen (2017:81) med innebörden att det i utskotten inte ska finnas några ersättare utan att alla i utskottet ska vara ordinarie ledamöter. Utskottet ser att det går att anföra skäl för den uppfattningen, men menar dock att övervägande skäl talar för den nuvarande ordningen. Utskotten är en beredande instans och bör spegla de majoritetsförhållanden som gäller i plenum. Med 30 ordinarie ledamöter kan majoritetsförhållandena komma att ändras på ett slumpartat sätt om någon eller några ledamöter är frånvarande. Utskottet ser inte detta som en tillfredsställande lösning. Det som nu gäller, med 15 ledamöter och 15 ersättare och en i förväg beslutad ordning för ersättarnas inkallande tillgodoser, enligt utskottets mening, att sådana tillfällighetsrelaterade ändringar av majoritetsförhållandena i utskottet inte kommer att ske. Därför lämnar utskottet inte något förslag till ändring i detta avseende.

Arbetsformerna i plenum och utskott

Det är enligt utskottets mening en bra och önskvärd utveckling att teknisk utrustning av olika slag i växande omfattning används i kyrkomötets arbete. Utskottet noterar med tillfredsställelse att ytterligare steg i denna riktning tas under det innevarande kyrkomötessammanträdet.

Dock vill utskottet framhålla att den tekniska utvecklingen måste ske på ett sätt som säkerställer att alla ledamöter känner sig inkluderade i kyrkomötets arbete. Det kan inte ses som självklart att alla kan använda teknikens möjligheter eller har tillgång till den utrustning som krävs. Under överskådlig tid måste det finnas en möjlighet för den som så önskar att få handlingar och information på papper. Utskottet vill också understryka att en fortsatt övergång till digital information och kommunikation ställer krav av säkerhetsmässig natur. Det är väsentligt att de kraven tillgodoses.

I detta sammanhang vill Kyrkorättsutskottet framhålla att det skulle vara önskvärt att skrivelserna Verksamhet och ekonomi, Årsredovisning och Redovisning av de av kyrkostyrelsen handlagda ärendena kommer ledamöterna till del tidigare än vad som nu är fallet. Med den nuvarande ordningen, när skrivelserna kommer under senare delen av juni månad blir tiden för att lämna in motioner med anledning av skrivelserna alldeles för kort, särskilt som många är bortresta under juli månad. Utskottet finner att det skulle vara önskvärt om skrivelserna kunde sändas till ledamöterna redan i slutet av maj.

Presidiet föreslår en terminologisk förändring så att orden ”överlämna till” ersätts med ”delges”. Skälet till det är att man vill använda en mer teknikneutral term. Kyrkorättsutskottet delar inte denna uppfattning och avvisar att ordet ”delges”

används. Ordet ”delge” är olämpligt, eftersom det i formella sammanhang har en nära koppling till den juridiska termen ”delgivning”. Delgivning innebär att en viss handling överlämnas till en viss person på ett visst sätt som dokumenteras. Syftet med detta är att kunna använda delgivningen som bevis om att mottagaren fått del av just den handlingen. Detta är inte avsikten med det byte av term som presidiet föreslår. Kyrkorättsutskottet menar därutöver att de uttryck som för närvarande används i arbetsordningen är teknikneutrala.

Kyrkorättsutskottet bejaktar presidiets förslag när det gäller omröstningsförfarande och föreslår därmed att omröstning ska ske genom handuppräckning och inte genom uppresning.

Vidare delar Kyrkorättsutskottet presidiets uppfattning att årsredovisningen ska beredas i ett utskott innan den tas upp i plenum. Detta blir därmed Kyrkorättsutskottets förslag.

Kyrkomötets motionsinstitut

Kyrkorättsutskottet inser att det, i samband med tematiska kyrkomöten, inte är oproblematiskt att inskränka rätten att motionera på det sätt som presidiet föreslår. Samtidigt menar utskottet att ett införande av tematiska kyrkomöten måste få innebära att vissa konsekvenser accepteras. Det är, menar utskottet, också viktigt att framhålla att rätten att motionera med anledning av kyrkostyrelsens skrivelser, bland annat Verksamhet och ekonomi, kvarstår. Många frågor går att knyta till den skrivelsen. Dessutom kvarstår kyrkomötets möjlighet att i enlighet med 5 kap. 1 § i arbetsordningen överpröva ordförandens beslut om att en motion inte ska behandlas.

För att inskränkningen inte ska förefalla vara så genomgripande menar utskottet att den föreslagna rubriken före 1 a kap. 2 § ”Begränsning i rätten att få motioner behandlade” ska tas bort.

Revisorernas yttranderätt

Utskottet ansluter sig till presidiets förslag att revisorerna genom en förändrad bestämmelse, 11 kap. 9 § i kyrkoordningen, ska ges rätt att närvara och delta i kyrkomötets överläggningar i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen.

Läronämndens preliminära yttranden till kyrkostyrelsen

Kyrkorättsutskottet har inte några invändningar mot att bestämmelsen som Läronämndens preliminära yttranden tas bort. Läronämnden är kyrkomötets läronämnd och behandlar de skrivelser och förslag som ska tas upp i kyrkomötet. Samtidigt framgår det av 12 kap. 3 a § i kyrkoordningen att kyrkostyrelsen vid beredningen av styrelsens beslut i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt ska begära in yttrande från Biskopsmötet. Mot denna bakgrund menar utskottet att bestämmelsen kan tas bort.

Separat skrivelse med kyrkostyrelsens redovisning av hur man har tagit om hand ärenden från kyrkostyrelsen

Liksom presidiet förordar utskottet en återgång till den ordning som tidigare gällde, då redovisningen sändes till kyrkomötet som en separat skrivelse. Den nuvarande ordningen då redovisningen är del av årsredovisningen riskerar, enligt utskottets uppfattning, att medföra att denna redogörelse inte får den uppmärksamhet som den förtjänar.

Utvidgning av bestämmelser i 5 § i Ersättningsstadgan

Kyrkorättsutskottet har tagit del av presidiets förslag och delar presidiets bedömning att någon ändring i ersättningsstadgan inte är nödvändig för att ledamöterna i Kyrkorättsnämnden ska kunna uppbära sammanträdesarvode.

Smärre rättelser i arbetsordningen

Kyrkorättsutskottet bejakar presidiets förslag i denna del och föreslår att den föreslagna korrigeringen sker.

Barnkonsekvensanalys

Kyrkorättsutskottet instämmer i det som presidiet anför i sin skrivelse, även om namnet på det i skrivelsen berörda utskottet inte är det samma. Med den ändringen får presidiets barnkonsekvensanalys också bli den som Kyrkorättsutskottet gör med anledning av detta betänkande.

Ikraftträdande

Kyrkorättsutskottet instämmer i presidiets förslag att de föreslagna ändringarna ska träda ikraft den 1 januari 2018, men att de ändringar som avser Kyrkorättsnämnden ska träda ikraft omedelbart.

Uppsala den 6 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Reservation rörande Kyrkorättsutskottets beslut om förslag på namnbyte av Hållbarhetsutskottet till Förvaltarskapsutskottet.

Förvaltarskap är förvisso en uppgift som människan enligt skapelseberättelsen i Bibeln har fått, men det fick också sin tydliga inriktning i Tio Guds bud, som i vår tids kontext bättre beskrivs med hållbart förvaltarskap. Med dagens förståelse går associationerna till ordet "förvaltarskap" till fastighetsförvaltning och ekonomi varför beteckningen "Förvaltarskapsutskottet" blir vilseledande eftersom det inte i sig ger att det

skulle vara självklart att även den miljö- och klimatinriktning som hela Svenska kyrkan, och även kyrkomötet bestämt, ska inrymmas. Beteckningen "Hållbarhetsutskottet" ger däremot associationen, att det handlar om att ta hänsyn till miljö- och klimat för ett gott förvalterskap, varför Hållbarhetsutskottet bör vara benämningen på utskottet.

Berit Bornecrantz Dias, Conny Tyrberg och Gunilla Blom

Reservation 2

Vi reserverar oss mot beslutet att utskotten ska ha 15 ersättare till förmån för den reservation som lagts till presidiets beslut att varje utskott ska ha 30 ordinarie ledamöter. Vi menar att det engagemang hos alla kyrkomötets ledamöter som eftersträvas bättre kan tillgodoses när alla deltar på samma villkor. Vi tror också att fler synpunkter skulle komma fram i utskotten, om synpunkter från alla närvarande i utskotten.

Boel Johansson, Gunvor Torstensson, Anders Roos och Peder Fohlin

Särskild mening 1

Vi ansluter oss till innehållet i reservation 2 av Boel Johansson m.fl. till förmån för förslaget att endast ha ordinarie ledamöter (30 stycken) i respektive utskott.

Manilla Bergström och Hans Weichbrodt

Särskild mening 2

Jag anser att presidiets förslag under 3 "Tematiska kyrkomöten" borde avslås. Jag menar att detta förslag bl.a. kommer att leda till en rad negativa konsekvenser, t.ex.:

- en begränsning av motionsrätten till sådana frågor som går under temat, under åren då "tematiska kyrkomöten" ska genomföras. Detta beskär på ett kraftfullt sätt den demokratiska friheten som en invald kyrkomötesledamot förväntas ha, vilket bl.a. alltid borde innefatta en frihet att till varje kyrkomöte få inkomma med vilka motioner man vill och få dem behandlade i både utskott och plenum.

- De år "tematiska kyrkomöten" genomförs kan man notera att det blir en mycket delikat fråga att besluta om vilket tema/teman som ska gälla och det kan öppna för en rad partipolitiska överväganden. Här finns en stor risk att initiativet kring huvudinriktningen av kyrkomötets innehåll mer kommer "uppifrån" kollektiva storheter som presidium och politiska partigrupper än "nerifrån" de enskilda kyrkomötesledamöterna.

Hans Weichbrodt

Särskild mening 3

Sverigedemokraterna anser att den allmänna motionsrätten är viktig för Svenska kyrkans interndemokrati och bör finnas kvar, utan inskränkningar. Vi ser förslaget med teman som lovvärt att prova och därefter utvärdera, förutsatt att ordinarie motionsrätt och behandling av motioner i så hög grad som möjligt kan behållas jämte ett markerat tema kring för Svenska kyrkan centrala och aktuella frågor. Det tema som aktualiseras kunde vara närvarande i såväl utskotten som i gemensamma seminarier och i plenum.

Vi ser också positivt på att förslaget med ett Hållbarhetsutskott ändrades av utskottet till Förvalterskapsutskottet.

Mikael Eskilandersson

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3),

dels att 6 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 2 och 4 §, 2 kap. 1 §, 3 kap. 1 och 2 §§, 4 kap. 1, 7, 9, 11–13, 20–21 och 23 §§ samt 5 kap. 1–3 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer 4 kap. 1 a, 2 a–b, 13 a och 23 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Kyrkomötet utser för varje *valperiod* en sekreterare. Kyrkomötet utser för varje *mandatperiod* en sekreterare.

Endast den som är döpt och tillhör Svenska kyrkan får vara sekreterare i kyrkomötet.

4 §

Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från *bestämmelserna* i arbetsordningen. Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från *bestämmelser* i arbetsordning.

Ett förslag enligt första stycket prövas genom omröstning utan föregående beredning i utskott. För beslut fordras att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av kyrkomötets ledamöter ansluter sig till förslaget.

2 kap.

1 §

I plenisalen tar ledamöterna plats i den ordning som kyrkomötets presidium beslutar.

Särskilda platser ska finnas för biskoparna samt för de ledamöter i kyrkostyrelsen och de valda ledamöter i Läro-nämnden som inte är ledamöter av kyrkomötet. Särskilda platser ska finnas för biskoparna samt för de ledamöter i kyrkostyrelsen och de valda ledamöter i Läro-nämnden *och i Kyrkorättsnämnden* som inte är ledamöter av kyrkomötet *samt kyrkomötets revisorer*.

3 kap.

1 §

Motioner väcks genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets *första* kyrkomötessammanträde inleds. Motioner väcks genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets kyrkomötessammanträde inleds.

Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen får väckas senare.

Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock, i de fall skrivelsen lämnats senare än två månader innan årets första sammanträde inleds, väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden.

2 §

En skrivelse från kyrkostyrelsen ska senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds sändas till alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar.

Skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån och med förslag till budget ska dock sändas ut senast en månad innan sammanträdet inleds.

Innan kyrkostyrelsen beslutar om ett förslag i ett ämne som anges i 11 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen ska den begära ett preliminärt yttrande från Läronämnden.

En skrivelse från kyrkostyrelsen ska senast två månader innan årets kyrkomötessammanträde inleds sändas till alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar.

4 kap.

1 §

För beredning av kyrkomötets ärenden finns följande fasta utskott.

1. Gudstjänstutskottet,
 2. Organisationsutskottet,
 3. Tillsyns- och uppdragsutskottet,
 4. *Ekonomi- och egendomsutskottet,*
 5. Ekumenikutskottet,
 6. Kyrkolivsutskottet,
 7. *Budgetutskottet, och*
 8. *Kyrkorättsutskottet.*
4. *Ekonomiutskottet,*
 7. *Samhälls- och kulturutskottet, och*
 8. *Förvaltarskapsutskottet.*

1 a §

För att särskilt granska och yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen ska det finnas en Kyrkorättsnämnd.

Kyrkorättsnämnden ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen och i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet som finns i

en skrivelse från kyrkostyrelsen eller kyrkomötets presidium eller i en motion. Kyrkorättsnämnden får för detta sammanträda innan årets kyrkomötessammanträde inleds.

Det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från Kyrkorättsnämnden i 21 §.

2 a §

Kyrkorättsnämnden ska bestå av följande nio ledamöter:

- 1. fem ledamöter av kyrkomötet,*
- 2. tre ledamöter som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen och som har dokumenterad erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, samt*
- 3. en ledamot som har en anställning som biskop.*

De ledamöter som avses i första stycket 2 ska inte vara ledamöter av kyrkomötet.

Ledamöter i Kyrkorättsnämnden väljs av kyrkomötet. Valen gäller för fyra år räknat från den 1 januari året efter valåret. Om en ledamot avgår under tjänstgöringstiden ska ett fyllnadsval hållas för den tid som återstår.

Kyrkomötet väljer också bland de ledamöter som avses i första stycket 1 en ordförande och en vice ordförande i Kyrkorättsnämnden.

Bestämmelserna för förtroendevalda i 33 kap. om valbarhet, valbarhetshinder och uppdragets upphörande ska gälla för ledamöterna som avses i första stycket 2.

2 b §

Kyrkorättsnämnden får handlägga ett ärende bara om minst tre av de ledamöter som avses i 2 a § första stycket 1 samt två av de ledamöter som avses i 2 a § första stycket 2 är närvarande.

7 §

Organisationsutskottet bereder ärenden om den kyrkliga organisationen avseende församlingarna, stiftens och den nationella nivån, om församlingstillhörighet och indelning och om val (kyrkoordningens 2, 3, 4, 8 och 9 avdelningar).

Organisationsutskottet bereder också ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trosamfund, begravningsverksamheten samt kyrkomötets arbetsordning och instruktionen för kyrkostyrelsen.

Organisationsutskottet bereder också av Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser.

Härutöver bereder Organisationsutskottet också av Svenska kyrkans valprovsningsnämnd och Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser.

9 §

Ekonomi- och egendomsutskottet bereder ärenden om Svenska kyrkans ekonomi och egendom (kyrkoordningens 10 och 11 avdelningar).

Ekonomiutskottet bereder ärenden om Svenska kyrkans ekonomi och egendom (kyrkoordningens 10 och 11 avdelningar) frånsett ärenden om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen som enligt 13 § bereds av Förvaltarskapsutskottet. Ekonomiutskottet bereder också ärenden om prästlönstillgångarnas förvaltning ur ett ekonomiskt perspektiv, ärenden om verksamhetsinriktning och budget för den nationella nivån, ärenden om kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden samt ärenden om kyrkostyrelsens årsredovisning. Ekonomiutskottet yttrar sig över vissa förslag enligt 4 kap. 20 §.

11 §

Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, Svenska kyrkans kulturarbete, Svenska kyrkans forskning, kyrklig information samt Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, ärenden om jämställdhet och mångfald samt ärenden om tillgänglighet.

12 §

Budgetutskottet bereder ärenden om verksamhetsinriktning och budget för den nationella nivån samt om kyrkostyrelsens redovisning av föregående års verksamhet.

Budgetutskottet yttrar sig över vissa förslag enligt 4 kap. 20 §.

Samhälls- och kulturutskottet bereder ärenden om Svenska kyrkans roll i samhället och sociala frågor. Samhälls- och kulturutskottet bereder också ärenden om Svenska kyrkans kulturarbete samt kyrklig kommunikation och Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

13 §

Kyrkorättsutskottet bereder ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trossamfund, begravningsverksamheten och den kulturhistoriskt värdefulla egendomen samt kyrkomötets arbetsordning och instruktionen för kyrkostyrelsen.

Kyrkorättsutskottet bereder också av Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till kyrkomötet överlämnade verksamhetsberättelser.

Kyrkorättsutskottet ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från kyrkostyrelsen eller i en motion. Det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från kyrkorättsutskottet i 21 §.

För att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen får kyrkorättsutskottet sammanträda innan årets första kyrkomötessammanträde har öppnats.

Förvaltareutskottet bereder ärenden om förvaltning av Svenska kyrkans byggnader, mark och skog ur ett hållbarhetsperspektiv. Utskottet bereder också frågor om den kulturhistoriskt värdefulla egendomen. Förvaltareutskottet bereder även ärenden som på ett övergripande plan berör mänsklighetens samspel med naturen, fattigdoms- och fredsfrågor samt andra perspektiv på hållbar utveckling.

13 a §

Ärenden som rör forskning bereds av det utskott till vilket området för forskningen hör.

20 §

Ett utskott får bereda ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende som berör detta utskotts beredningsområde.

Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktning för den nationella nivån ska utskottet inhämta yttrande av *Budgetutskottet*.

Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktning för den nationella nivån ska utskottet inhämta yttrande av *Ekonomiutskottet*.

21 §

Innan ett utskott föreslår en ändring i kyrkoordningen som *Kyrkorättsutskottet* inte redan har yttrat sig över enligt bestämmelserna i 13 § *andra stycket* ska ett nytt yttrande inhämtas från *Kyrkorättsutskottet*. Detsamma gäller om ett förslag till ändring i kyrkoordningen läggs fram i en reservation.

Innan ett utskott föreslår en ändring i kyrkoordningen *eller i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet* som *Kyrkorättsnämnden* inte redan har yttrat sig över enligt bestämmelserna i 1 a § ska ett nytt yttrande inhämtas från *Kyrkorättsnämnden*. Detsamma gäller om ett förslag till ändring i kyrkoordningen *eller i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet* läggs fram i en reservation.

23 §

När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 §§ kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. *En ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening.* Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening ska anmälas när ärendet avgörs. En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening som avfattas skriftligen ska lämnas senast vid den tidpunkt som ordföranden bestämmer.

När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 31–34 §§ i kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop *eller en ersättare* som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

23 a §

Det som sägs om utskotten i 23 § ska i tillämpliga delar även gälla Kyrkorättsnämnden.

5 kap.

1 §

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens *åsikt*.

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen *eller arbetsordning* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens *bedömning*.

2 §

Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i utskottets betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Yrkandet bör *delas ut på bänkarna i plenisalen* innan ärendet avgörs.

Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i utskottets betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Yrkandet ska *lämnas till ledamöterna i skriftlig form* innan ärendet avgörs.

När en omröstning ska äga rum upprättar ordföranden en omröstningsproposition som läses upp för godkännande. Sedan ledamöterna har intagit sina platser läses omröstningspropositionen upp ännu en gång.

Omröstning kan förrättas med *uppresning*. Om ordföranden efter en omröstning med *uppresning* är tveksam om omröstningens resultat eller en ledamot begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat.

Omröstning kan förrättas med *handuppräckning med röstkort*. Om ordföranden efter en omröstning med *handuppräckning* är tveksam om omröstningens resultat eller om en ledamot begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2018 med undantag för bestämmelserna i 4 kap. 1 a, 2 a–b, 13 a, 21 och 23 a §§ som träder i kraft omedelbart.

Bilaga 2

Utskottets förslag till Särskild arbetsordning för kyrkomötet

Kr 2017:1
Bilaga 2

Förslag till Särskild arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att införa en Särskild arbetsordning för kyrkomötet av följande lydelse.

1 § I denna arbetsordning finns kompletterande bestämmelser till *Arbetsordning för kyrkomötet* (SvKB 1999:3) om tematiska kyrkomötessammanträden.

2 § Kyrkomötet får vid högst två tillfällen besluta att hålla ett sammanträde som ska vara begränsat till ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde). Vid detta sammanträde ska kyrkomötet endast ta upp motioner till behandling som;

1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötets presidium har bestämt i enlighet med 3 § eller,
2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.

3 § Kyrkomötets presidium ska, efter samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna, med kyrkostyrelsen och med biskopsmötet, besluta om det eller de särskilda ämnen som ska behandlas vid det tematiska kyrkomötessammanträdet enligt 2 §. Kyrkomötets presidium kan också genomföra ytterligare samråd. Beslutet om tema ska meddelas alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar.

4 § Ett beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt denna arbetsordning ska fattas senast året före det år som sammanträdet ska genomföras.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2018 och gäller till och med den 31 december 2021.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2017:1y

Kyrkomötets arbetsformer

Till Kyrkorättsutskottet

Organisationsutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2017:1.

Utskottet har av Kyrkorättsutskottet anmodats att yttra sig över presidiets skrivelse Kyrkomötets arbetsformer i de delar förslaget berör Organisationsutskottets uppdrag enligt arbetsordningen.

Organisationsutskottet konstaterar att förslagen i skrivelsen för Organisationsutskottets del innebär en något ökad arbetsbörda för utskottet eftersom det föreslås överta beredningsansvaret inom ett antal av Kyrkorättsutskottets nuvarande beredningsområden. Utskottet bedömer att den extra arbetsbörda som föreslås för utskottet är möjlig att hantera. Även i övrigt bedömer utskottet förslaget som väl avvägt.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Kåge Johansson, Britt Kilsäter, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomi- och egendomsutskottets yttrande 2017:1y

Kyrkomötets arbetsformer

Till Kyrkorättsutskottet

Ekonomi- och egendomsutskottets yttrande över skrivelse PSkr 2017:1.

Ekonomi- och egendomsutskottet ser positivt på att samordna samtliga ekonomifrågor i ett utskott, Ekonomiutskottet. Utskottet anser däremot inte att samtliga frågor kring prästlönetillgångarna bör överföras till det föreslagna Hållbarhetsutskottet. Många motioner kring prästlönetillgångarna berör ekonomiska aspekter utifrån prästlönetillgångarnas betydelse som långsiktig finansieringskälla för den kyrkliga verksamheten och som finansiell tillgång av betydelse för hela Svenska kyrkans ekonomi. Att motioner som berör det ekologiska perspektivet i hållbarhetsfrågor, exempelvis avseende skogsförvaltningen, överförs till Hållbarhetsutskottet kan däremot falla sig naturligt.

Utskottet tillstyrker därmed förslaget om ett nytt Ekonomiutskott men avstyrker frågan om överföring av samtliga ärenden avseende prästlönetillgångarna till Hållbarhetsutskottet.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Ekonomi- och egendomstutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Thomas Sundström, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström och Claes Björndahl.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2017:1y

Kyrkomötets arbetsformer

Till Kyrkorättsutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över skrivelse PSkr 2017:01.

Utskottet är positivt till den utskottsindelning som föreslås i PSkr 2017:1. Det är bra att kyrkolivsutskottet som i den nuvarande arbetsformen ska bereda ett stort antal motioner, delas upp i två utskott. Utskottet anser att det är viktigt att kulturfrågor benämns och kopplas till ett särskilt utskott. Förhoppningsvis leder det till att fler frågor som handlar om kultur behandlas i kyrkomötet. Svenska kyrkan är en viktig kulturbärare.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Micke G Hästö, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Ulla Nordlien, Ove Stenlund, Arne Närström, Katarina Glas, Kjell Petersson, Elisabeth Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl och Karin Janfalk.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Budgetutskottets yttrande 2017:1y

Kyrkomötets arbetsformer

Till Kyrkorättsutskottet

Budgetutskottets yttrande över skrivelse PSkr 2017:1 *Kyrkomötets arbetsformer*.

Budgetutskottet välkomnar kyrkomötets presidiums initiativ om översyn av kyrkomötets arbetsformer som genomförts under året. En återkommande summering av befintliga arbetsformer är angeläget så att de från en tid till en annan svarar mot det uppdrag kyrkomötet har.

Budgetutskottet anser att Svenska kyrkans ekonomi ska hanteras i *ett* utskott, och som så föreslås, av Ekonomiutskottet. Det är angeläget att Ekonomiutskottet får en helhetsbild av Svenska kyrkans ekonomi och därmed har förutsättningar att styra arbetet framtidsinriktat.

Utskottet anser att frågor som rör Svenska kyrkans byggnader, mark och skog samt prästlönetillgångarna är av stor betydelse för hela Svenska kyrkans ekonomi och bör beredas i Ekonomiutskottet. Utskottet menar dock att när frågorna har klimatperspektiv bör de beredas av Hållbarhetsutskottet.

Utskottet ser med oro på att utskottets arbetsbörda kan bli ohållbar vid ett stort antal motioner och vill därför ta tillfället i akt och betona vikten av att motionerna ryms inom valda teman och att kyrkomötets presidium tar stort ansvar för den eventuella avvisning som krävs.

Budgetutskottet tillstyrker förslaget om ett nytt Ekonomiutskott men avstyrker förslaget om att samtliga ärenden avseende Svenska kyrkans byggnader, mark och skog samt prästlönetillgångarna ska beredas av Hållbarhetsutskottet.

Utskottet delar utredningsgruppens förslag att den formella årsredovisningen inte ska beredas i utskott utan överlämnas direkt till kyrkomötet och avstyrker därmed presidiets förslag.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Iréne Pierazzi, Solveig Hallin, Leif Nilsson, Lars B Andersson, Monica Lago, Marie Wojdkow, Bertil Persson, Marie Rydén Davoust, Leif Nordlander, Bengt Kjellgren, Sven Ingvar Holmgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Jenny Nilsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Sten Janson, Evelina Johansson, Mats Nilsson, Roger Hedlund, Helén Lindbäck, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.